

JUOZAS BALTUŠIS
raštai

I

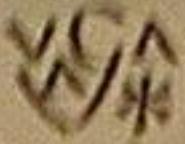


S JUOZAS BALTUŠIS
raštai

I
tomas

Apsakymai

VILNIUS



1981

1981

VALIUSEI REIKIA ALEKSO

Pamenu, mažas dar buvau. Trečios vasaros piemuo. Ir įsvilo tada mano šeimininko kieman landžioti toksai Aleksiukas. Eina ir eina. Lyg užsuktas.

Ugio jis buvo didelio, metų irgi turėjo, vyras gerokai jau po šaukimo. Žodžiu, nebelabai Aleksiukas, greičiau visas Aleksas. Bet apylinkės merginos kaip susitarusios šaukė jį Aleksiuku. Tiktai Aleksiuku. O nuo merginų tą vardą perėmė moterys, nuo moterų — vyrai, ir niekas nebevadino Aleksiuko suaugusio žmogaus vardu. Mažuoju ir mažuoju. Aleksiukas.

Gyveno jis kitoj galulaukėj, penkių hektarų ūkyje, „palivarke“, kaip sakydavo pats. Turėjo trobą, tvartą, arkli nuvarytom kojom, niekad nepasilakstančią karvę ir ruda šunį. O iš žmonių — nieko. Nei savų, nei giminių. Rytą atsikėlęs išstumia arklį lauk, karvę prikabina prie kuolo ir eina sau. Ketvirtadienį turgus Kelmynej, penktadienį Nociūnuose, šeštadienį — kiekvienam kieme gerai, prieššventis. O po šeštadienio ir sekmadienio — vėl naujas prasimanymas. Ir gyvena šitaip mūsų Aleksiukas. Ant galvos kepurė mėlyna, lakuoto kartono priekaktis žiba lyg veidrodis, įlaužtas taip įmantriai, kad akių neatplėši. O iš po priekakčio dar toksai kuokštas plauku išleistas, šiuršena kaip tikra pagunda. O čia pridėk dar kaklaraištį, žibuliujantį, geltonais ruoželiais lyg tikru auksu per austą, o prie jo mazgo dar skersinį virbaliuką, dviem bumbuliukais užsukamą... Kur pasirodys Aleksiukas, taip ir tirpsta mergos aplinkui, viena per kitą užkalbinti mėgina, paturgin pasikviest ar pasišokiman.

Ištirpo ir mano šeimininko vyresnioji Valiusė. Ir ištirpo taip, kad nei valgio burnon ēmė, nei šviesios dienos bematé. Kur éjo, ką dirbo, vis Aleksiuku kliedėjo, o nak-

gatgultusi, per miegus jo vardo šaukė. Ligonis, nors kuri
oiga paskutiniam patepmui vežk ar felčerio šaukis. O
Aleksiukui šito ir bereikia, ėmė svilti prie mūsų kiemo,
dažniau ir dažniau. Kalp tiktai pavakarys, taip jis ir čia.
Sustoja prie vartų, rodo dantis:

— Valiusyt, neužstumk šląnakt klėtelės, taigi ateisiu!
Valiusė pyškina staklėmis prie atviro lango, apsimeta
segirdinti, o pati lyg žarija, nyčią nebeatrenka, šaudyklė
puola jai iš rankų.

— Atsitrauk, galgonel — šaukia visai jau susipynusi, bet
nė iš tolo nepikta.— Ne tau svirnas ręstas, ne tau lova
klotai!

Aleksiukas tik stamantriau pasitempia, kriptelėja žibū-
nuojančiu priekakčiu. Ir vėl savo:

— Valiusyt, neužstumk, ogi ateisiu...

Visą pavasarį šitaip.

Seimininkas žiūrėjo žiūrėjo, paskui ēmė jam kantrybės
trūkti. Buvo jis žmogus lėtas: kol liemenę nusivilkis, žiū-
rėk, jau vasara bepraėjusi, vėl reikia užsivilkti. Bet čia
išsijudino.

— Kad šito ubago kojos nebematyčiau!

Norėjo žmogus gero, o išėjo blogiau. Aleksiukas pra-
puolė nuo vartų, bet netrukus pradėjo prapuldinėti ir Va-
liusė vakarais. Ir žmonės tuoju sušneko aplinkui, kad
matė Valiusę su Aleksiuku pakrūmėmis kiūtinant, upely-
je kojas mirkant arba ir žvyrduobių pusėn traukiant tam-
soje.

— Oi Nikodema!, žiūrėk, pareis mergaitę su gyvu kra-
čiu,— perspėdinėjo seimininką ne vienas.

Seimininkas pūkšėjo į ūsa, laikėsi. Bet neilga teišlai-
kė. Kartą paryčiu, nutykojės grižtant Valiusytę, stvėrė
už kasą, trenkė į žemę, gumbuota obeline užsimojo:

— Užmušiu, kad su ubagu, kad giminę dergi!
Valiusė iškentė ir plaukų rovi, ir obelinę, žodellio ne-
pasakiusi, ašaros nepabėrusi. O paskui pabučiavo nudir-
žusias tévo rankas, pažiūrėjo į akių:

— Užmušk, téteili mielas, o reikia man joo...

— Tai jau reikia?

— Nora gyvą užmušk, tévet...

— Semis vėl dukterj už plaukų, vėl į žemą. Davė, pyli,
pats iš kvapo išsimušę, o Valiusė tik rankas bučiuoja;

— Užmušk, geriau užmušk...

Sukilo namai, kaimynai subėgo, ntmé Valiusytę seniui
iš nagų, kamaron įstumė. Leisgyvis, gaudeliodamas orą,
šeimininkas liepė valgyti jai neduot, ir vaudens kad nė
lašo.

— Išgaruos jai tasai ubago šmotas!

Ir vėl negerai išėjo žmogui. Atgaivelėjusi nuvelėtus
kaulus, prakrapštė Valiusė kamaros langą, pripuolė iš
namų. Ir parsirado vėl tiktai paryčiu. Padurkai šlapia nuo
rasos, žandai sukritę tarytum po šiltinės.

Tėvas tik už galvos susiémė:

— Nebežinau, ko griebtis... Velniai rautų, nieko nebe-
žinaul

Cia pripuolė žmona, kitos dukterys,— o buvo jų dar
keturios, ir nė vieno sūnaus,— kalbinti émę senj, rankas
bučiuoti. „Kad jau dievo tokia valia, ką padarysi, tévai!
Nusileisti reikia. O gal ir laiminga bus Valiusytė su Alek-
siuku, gal čia dievo pirštas...“ Taip gražiai kalbino, taip
glostė, kad senis vėl už galvos susiémė:

— Pašaukit šitą judošių!

Aleksiukas atėjo, stačiai žaibuodamas veidrodinį prie-
kakčiu. Atsisėdo vidursuoly, plačiai išzergė kojas:

— Ogi ką pasakysit?

Šeimininkas nė žiūrėti į ji sveikatos neturi. Skersom
tiktai ir skersom. Prisėdo antrame pasieny:

— Judošius tu, Aleksai,

— Ogi aš galiu išeiti,— pajudino ant suolo užpakalij
Aleksiukas.

— Ir kraustykis, kol pagalkščio nepaëmiaul

— Viešpatie, susimilk, tétesi, kaip su žmogum kalbi! —
šokosi Valiusė.— Taigi paims Aleksiukas ir išeis, ir iš-
eis...

— Ogi galiu,— vėl pasakė Aleksiukas, bet užpakalio
nebejudino, tik pakišo po juo abi rankas ir sedėjo ant ju-

Senis pūkšėjo į ūsq, žnarpištę ir žvalgrakijavo. Pavaliui,
pavaliui išleido kalbon.

— Sitaip pasakysiu. Atrėsiu penkis hektarai, primuš
savuosius penkis, bus jau pusė valako, ir trauk *deivynių*,

gyvenkit, kad jau abiem siutas įsimetė,

— Ogi penkių neimsiu,— neskubėjo dėkoti Aleksiukas,

— Kaip neimsi? Kokio bleso dar tau reikia? Čemery-

čių ant šeško taukų?

— Ogi reikia valako,— pasakė Aleksiukas,

Treboj taip ir nustero visi nuo šitokios kalbos. Iši
pypkes išsmalijo senis, kol kalbą atgavo.

— Valako? O iš kurios kišenės pažinsiu tau valaką?
Kiekgi tos žemės turiu? Tavim dėtas, viską Vallusai, ki-
tiems nieko neberekia?

— Penkiolika Vallusytei atrėsi, ir gana, nicio skriausti
nenoriu,— porino Aleksiukas.— Savo penkis hektarėlius
primušiu, štai ir valakas. Kaip Vallusytė be valako? Ant
valako ją parvesiu.

Senis žodžio nebetarė, nuėjo prie durų, atidare sas.

— Sitaip pasakysiu,— parodė sukumpusiu nykštini.

— Ogi gal neskubék,— nepajudėjo Aleksiukas.— Savo
Vallusytės dabar niekam nebeiškiši. Apšlovinta. Rėž
penkiolika gražiuoju, magaryčias sugeriam, ogi ir prie
altoriaus.

— Aleksiuk, nebük pasiutęs! — puolė dabar jau Vallu-
sė.— Zvyrduoobėje kaip sakei? Dešimties teprašysi, sakei!
O dabar kaip užplėsei? Kas gi išeina?

— Kad man reikia valako.

Selmininkas paliko duris atlapas, nė žodžio netaręs,
émė artintis prie Aleksiuko. Šis suprato, kad bus negeras,
taip pašokęs slinko pasieniu, kol pasiekė duris, o tada pa-
maukšlino veidrodinį priekaktį:

— Ogi nepabaidei. Dar atgal paprašysi.

Pasakė ir spruko kieman. Selmininkas tik daugia kie-
čiau sukando, atsisuko į dukterį:

— Baigta. Užkurj imu.

Kilo riksmas. Raudojo Vallusė, raudojo selmininkė. Ir
traukė tokiais nelaimingais veidais, kad akmenų būtų su-

minkštinius. O senis nė ton pusėn. Pasikinkęs arki, pats apūdarei laimotais išlais, išdardėjo ryta pro varlus; už kurio išskel.

Ugat važinėjo senis. Taip versi ar kitaip apversi, o reikia gero. Labai gero žento reikia. O kur tokį paimes, kai du karšinčiai ant spindor? Tai važinėjo senis, lie menę prasineges, į naujus klestus sulko, iškurio kalp ner, taip nėr.

Atkasė pagaliau vieną ar ne trečioj parapijoj. Ne koks h tobuvė. Prastai nuaugės, nestipraus plauko, močios muštas. Blindokas pavarde. Valiusytė, tokį pamačius, vėl į akaras. Seimininkas vėl nė ton pusėn.

— Arba už šito, arba šulin iš mano akių!

— O Blindokui krito akin Valiusė. Iš paskos jai ir iš paskos, por žinganį neabstodamas:

— Neraudok, Valiusyt. Gera bus už manęs. Kalp už mūro gyvensi, kaip pas dievulį ant pečiaus...

— Kalbejo, o potis už rankos vis paimiti taikė. Apsales vienas, lyg medum nutekės. Valiusė atžagariom, atžagariom, o šeimininkas šaukė:

— Tavo bus!

Ir visą tą laiką, kai Blindokas su šeimininku pasimainydami olbijo, lenkė Valiusę prie reikalo. Aleksiukas né akių neparodė. Vėl iš Kelmynės į Nociūnus, iš Nociūnu — kitais paktemiais. Kalp kadaise. Žybčioja sau jlaūžtu priekakčiu, alpina jau kitų mergų širdis. Valiusė laikėsi laikėsi viena, o paskui nebeištraukė rankos iš Blindoko delno.

Senis suskato ruoštį vestuves. Nuskambėjo vieni užsakai bažnyčioj, kiti, treti... Ne vestuvių metas buvo, mėšlavėžis dar nesibalgė, šlenapjutė ant nosies, bet sudarėjo svečių į vestuves lyg per mėsėdą — kviestų ir nelaibai kviestų, giminų artinių ir labai neartinių. Sušoko viisi vestuves, kvarkus nusimetę. O kad nepagailėjo senis stipraus mležių naminio, pakalbino kiekvieną geru žodeiliu, tai priėmė giminės žontą Blindoką ratan, savuoju pripažino.

— I svelkatą, kūmati — daugė stikline į senio stiklą

— I tavo, švogerliuk mielas! Su žentu dabar aš nainuo.
— Ir duktė prie vietos.
O po vestuvių puikuotis émė Blindokas nei iš šlo, nei
iš to, lyg povas klebono sode. Kiemu eina, po kojom žen-
més nebemato, su žmogum kalba — tik savo paties žo-
dlius begirdi. Lyg pamainytas pasidaré. Viskas jam ne-
negetai, viskas ne taip, visi barščiai be druskos. Ne tik ma-
nė, samdinj piemenj, émė ūdyti, o jau ir ant šeimininko
pavaliui balsą kélé. Ir pritilo namai. Šeimininkas, pra-
džioj šokęs prieš žentą, prikando ūsq. Pats suslieškojo pa-
kiemiais, pats į namus įvedé, tai ko dabar? Šeimininké su
dukterimis traukė ant akių skareles, kai pro Blindoką
éjo — vis šonu, vis skersom, o jau Valiusé vien ašaromis
temito, tokj vyrėl j gavusi iš tétušélio rankų.

Bet praéjo kiek laiko, ir émė perprasti ar gal nutuokti
Blindokas, kad ne viskas taip, kaip jam atrodo. Pasigavo
mane ganyklose, kai niekas aplinkui nematé, prirémé aki-
mis prie medžio:

— Naktimis pas Valiusę niekas nevaikšto?

Valiusé miegojo svirne, kaip miegodavo mergautiniai
laikais, o Blindokas, spérus šeimininkas, namie nenakvo-
jo, beveik neguldavo, o vis lauke: arklius, padargus, šie-
nā kūgiuose saugojo. Visur jam vagys vaidenos, netiké-
jo niekuo, net savo šunim. Vidurnakčiais kažkas tikrai
skrebždenosi apie svirnā, bet ką gali žinoti, kas tenai
skrebždenasi ir ko skrebždenasi.

— Tai vaikšto ar nevaikšto?

Jis labai noréjo sužinoti teisybę, bet aš visiškai neno-
réjau pasakyti jam šitos teisybës.

— Kad nemačiau,— atsakiau.

— Ir negirdéjai nieko?

— Kad ne...

Blindokas dar kiečiau pasiliūrėjo į mane.

— Ir šunies lojant negirdéjai?

— Net katés.

— Nesivalpykl — užriko jis.— Aš tau kad pasivalpy-
shu!..

Pastvérė mane už atlapą, prisitraukė artyn, bet tuoju
ir vėl paleido, net pastūmė atbulą:

— Visi jūs geri!

Nuėjo šalin. Piktas ir persikreipęs kažkokis, iš karto sv-
plonėjusiui kaklu po pakaušiu. Ir nebeklausinejo nuo tos
dienos nei manęs, nei ko nors kito. Net kalbėti nėra, jo
tik skersakiuoja į visus iš padilbų. Darbą dirba ar batu-
nius srebria, vis iš padilbų į visus, nieko gero nebelank-
damas iš nieko.

O čia vasara įsismagino, šienapjutė eina į pabaiga, nak-
tys pasidare trumpos: sumerkei bluostą, tuoj vėl atmerkti
reikės. Rytais rasa nuguldavo tokia, nors rieškučiomis
semk. Ir šit vieną tokią rasotą naktį girdim: alasas kieme.
Pro miegus paknopstomis puolam laukan, o čia jau Blin-
dokas. Pašokės ant prieklėčio, duoda kirvio pentimi į
duris ir šaukia:

— Atidaryk, ragana! Gerai žinau, kad ne viena guli, ra-
gana! Atidaryk, atidaryk, atidaryk!..

Šaukė, ir vis su to kirvio pentimi: bumbt bumbt bumbt!
Visi svirno sienų rastai ūkia nuo šito bumbsėjimo.

Cia ir šeimininkas atpuolė iš trobos vienais apatiniais.
Valiusės seserys žviegia kamaroje, šeimininkė rauda po
langu. O Blindokas duoda kirvio pentim:

— Atidaryk, ragana, paskutinį kartą sakau!..

Bet svirne — kaip karste. Jokio garso viduj. Né skrebž.

Griebėsi šeimininkas žentą gédinti. Sis nė vienon ausin,
tik tvoja kirvio pentim ir šaukia:

— Atidaryk, ragana, arba gyva neišeisi, ragana! Ati-
daryk, atidaryk, atidaryk!..

O kad Valiusė vis tylėjo tarytum pelė po šluota, tai
puolė Blindokas mušti jau ne pentim, o ašmenimis. Net
skiedros q̄zuolinės aplinkui šaudė. Ir kai atrodė, kad du-
rys lėks jau nuo vyrių, émė ir atsivérė jos atlapai. Du-
ryse — Aleksiukas, baltesnis už numirėli. Be mėlynosios
kepurės, be plaužto priekakečio, be švarko. Kad šoks pro
Blindoką laukan, vos nepartrenkė šito. Ir tuoj bėgti. Blin-
dokas iš paskos. Koks čiuplus prieš Aleksiuką beatrode,
o kai pamatė bėgantį — kirvi į rankas, ir iš paskos! Nu-

lėkė abu lenkčiomis paraistin. Tenai linmarkos, alksnitų
priauge — yra kur užlisti nuo kirvio ašmenų.
— O Jėzau, užmušel.. Žmonės gerieji, mane užmušel.. —

staiga išgirdau Aleksiuko bliovimą.

Niekur neužlindo, matyt. Nudūmėm visi paraistin, žiū-
rum: Blindokas duoda per kaulus Aleksiukui ir vis prie
galvos taiko. Tas jau kraujais apsipylęs, rankų kojų ne-
bejudina, tik rėkia. Blindokas šoka dar duoti. Čia šeimi-
ninkas už kirvakočio, atstumė padūkėlių žentą. O čia ir
kaimynai sulėkė, šauksmas, riksma per visą raistą.

Iki rudens pagulėjo Aleksiukas, kol užlopė prakirtimus.
Pakilo jau nebe tas. Eina persikreipęs, dešine ranka tuš-
čio kibiro nepatempia, dirgčioja kairiuoju antakiu. Žmo-
nės juokiasi, vaikai pirštais bado, o tas Aleksiukui pík-
čiau už luošumą. Pagriežęs dantimis, nuvažiavo į teismą:
kad suluošino Blindokas, tegu dabar atsako, pilnai mity-
bai tegu ant savo duonos paimai!

Ir štai ateina Blindokui šaukimas stoti į teismą. Pavar-
té žmogus popierių rankose, pašnairavo Valiusės pusén:

— Kad košės privirei, tai iškabink. Nevažiuosiu aš į
teismą.

Pasiėmė apinasrius ir išejo į lankas prie arklių.

Tėvas pakinké arkli Valiusei. Visi kaip vienas namuo-
se stojo Blindoko pusén: vyras tau, prie altoriaus palai-
mintas; žmogus doras, paémę apšlovintą, kaip atsidekoji?
Važiuok, pakaitink akis!

Liepė sėsti į vežečias ir man. Nors piemuo, samdinys,
o vis iš savo kiemo: arkli prižiūrės, kol teismas eis, ir dar
tenai.. Ar maža kas gali nutikti?

Aš sau švilpauju iš smagumo, botagu šmigoju kely, o
Valiusé akis žemyn ir žemyn, net sutiktų kaimynų kalbi-
namą neatsako. Miestelyje, prie šulinio, kai sustojom,
meté man vadeles:

— Dabok arkli, ir kad nė kojos man šalini!
Palaukiau, kol nueis, pasivariau, priišau arkli prie
tvoros, atleidau pakeliamają, pamėčiau esti, o pats — pas-
kui Valiusę. Sédésiu, matat, aš tau žiūriu, teismas jau
prasidėjęs, žmonių kaip silkų statinėje, viduj ir ant kie-

mo prie durų. Pralindau, prasikasiau tarpusonlais iki teisėjo stalo. O čia stovi Aleksiukas ir Valiusė, ir abu nežiuri į teisėją.

— Tai kaip pagaliau ten buvo? — klausinéjo teisėjas.

— Tieka buvimo, ogi paémé kirvi, kad kirtos... — atsakė Aleksiukas.

— Kas paémé kirvi?

— Tai Blindokas. Kad kirtol..

— Už ką tamstai kirtos Blindokas?

Aleksiukas ilgai galvojo.

— Kad nesakė,— pranešė teisėjui.

— Vadinas, Blindokas nei iš šio, nei iš to paémé kirvi ir kirtos tamstai į galvą? Taip tamsta sakai?

— Kirtos, ponas teisėjau. Kad kirtol..

— Ir tamsta nežinai, už ką Blindokas kirtos tamstai į galvą?

— Nežinau, ponas teisėjau. Nieko nesaké, tiktais paémė...

— O tamsta vedęs? — paklausė teisėjas.

— Ar aš?

— Kiek tamstai metų?

— Ar man, ponas teisėjau?..

— Trisdešimt? Keturiasdešimt? Kiek tamstai metų? Tamsta supranti, ko aš klausiu tamstą?

— Keturiasdešimt tai nėra,— pasakė Aleksiukas patylėjės.

— Ir tamsta iki šiol nevedės?

— Kad taip išėjo...

— Ir tamsta nežinai, už ką tamstai kirtos Blindokas? Ar taip?

— Kad nesakė Blindokas...

— Meluoja, ponas teisėjau! — suriko Valiusė.— Aš visą teisybę pasakysiu. Aleksiukas buvo mano kavalierius, produknom palindo, tai vyras užpyko. Žino Aleksiukas, ponas teisėjau. Gražlausiai žinol

— Nukalba boba... — sumurmėjo Aleksiukas.— Nei buvau po duknom, nel žinau... Kam man reikia nutekėjusių bobos? Ar mažai mergų klėtelėse?

— Buvo, buvo, ponas teisėjau! — haukė Valusė, — Gra-
žausias buvol Tik valako norėjo, tai tėtelis manęs nedala-
vė, o mano kavalierius jisai buvol Buval gi, parše? — puo-
lė Aleksuką. — Po duknom palindai, o dabar ginies? Bu-
v. ponas teisėjau!

Aleksukas nieko nebesakė, tik pakėlė ranką, perbrau-

lé sau per plaukus ir atkišo delną į priekį.

— Sitaip, ponas teisėjau. Kai patraukiu, tuoj ir yra sau-

joj.

— Kas yra tamstos saujoj?

— Ogi kaulo šmotas. Tik patraukiu, ir jau yra.

— Kokio kaulo tamsta?

— O kur Blindokas sukapojo. Galva pagyja, pagyja,
paskui varo šmotus laukan. Kai patraukiu per plaukus, ir
yra saujoj. Va, šitaip.

Ir jis vėl atkišo teisėjui delną, kuriamo nieko nebuvo.
Teisėjas pasižiūrėjo ir grįžtelėjo Valusės pusėn:

— Vadinasi, ieškovas buvo tamstos kavalierius? Ar
taip?

— Buvo, buvo, ponas teisėjau. Tikrai buvol

— Ir tamsta, būdama ištakėjusi už kito, įsileidai ieško-
vā nakti pas save?

Valusė diltelėjo akimis į Aleksuką.

— Kad man jo reikia, ponas teisėjau...

Zmonės aplinkui ēmė snabždėtis. Kačkas garsiai nusi-
juokė. Valusė stovėjo kalp ant žarijų.

— Ir tamstos vyras sukapojo už tai ieškova? — spyrė
teisėjas. — Ar taip?

— Iš kur man žinoti, ponas teisėjau? — pakėlė galvą

Valusė. — Gal kapojo, gal nekapojo...

— Kalp matau, jūs abu nieko nežinote, — pasakė teisė-
jas. — Klousykite! Tamsta davė priesatką sakytį teisybę,
tiktai teisybę. Už šitos priesaitkos nulaužymą tamsta gali-
buti nubausta kalejimu. Supratat tamsta? Aš galia paso-
dinti tamsta į kalėjimą!

— Kad nematiu, ponas teisėjau! Gal kapojo, o gal
bekapojo. Savo akimis nematiu. Kat nubogau Aleksu-

kas buvo jau sukapotas, o kas sukapojo — nemačiau. *Ko* nemačiau, tai nemačiau.

Telsėjas pradėjo šaukti liudininkus. Visi matė gulintį kraujuose Aleksiuką, ir niekas nematė, kas jį kapojo. Telsėjas klausinėjo klausinėjo visų, paskui tiktais galvą pakratė.

— Štai ką pasakysiu. Susitaikyti tamstoms reikia.

Aleksiukas ilgai kuitėsi pirštais plaukuose, pagaliau atitraukė ranką ir apsidžiaugės atkišo delną priekin:

— Va, ponas teisėjau!

— Kas čia?

— Ogi svetimo man nereikia, tegu sumoka, kas priguli, tada ir taikysimės. Svetimo tai man nereikia, ponas teisėjau...

Ir jis prikišo delną dar arčiau, beveik teisėjo panosėn. Delne ši kartą dulsvavo lyg nedidelė skiedrelė nuo išlyto medžio, lyg šiaudagalys.

— Tik patraukiau per plaukus, ir yra,— džiaugėsi Aleksiukas.— Yra, ponas teisėjau! Galvą man sutašė, tegu atpila dabar kasmet šešis centnerius rugių, šešis pūrus bulvių ir du šimtus pinigais. Aš jau sakiau, o jie nenori, Blindokai. O man svetimo tai nereikia, ponas teisėjau...

— Iš kur tiek paimsim? — šokosi Valiusė.— Kiek to vi so mūsų ūkio?! Seseris teks pasogyt, kluono stogas sukiurės, mokesčiai smaugia, iš kur? Ir tėtelis tau sakė, ir vyras pasakė: imk keturis centnerius, ir baigtą. Spyga tu gausi, o ne du šimtus pinigais!

— O kad man reikia šešių centnerių.

— Taigi bulvių davėm, galvijau neraliuotas! Du maissus prikasėm, pritutinom... Ir pinigu daktarui parvežti davėm. Dabar visą mūsų ūkį nori apkėst, praturtėt už savo šitą kvailią kiaušą?

— Svetimo man nereikia, ponas teisėjau...

— Negausi šešių centnerių, nors padvēsk, negausi! — rékė Valiusė pikčiau ir pikčiau.

— O kad ponas teisėjas priteis, tai gausiu.

Valiusė lyg uždilginta soko aukštumai, —
— vos į plaukus nekibo. Teisėjas stukseno pieštuksu į
galą, grasino pinigine bauda. Šiaip taip apmaldė abu.

— Siulau tamstoms taikytis. Pasikalbékite gražiuoju, iš-
siaiskinkit susédę. Taikytis reikia.

— Kaip gyva nesikalbésiu su šituo galviju! — šaukė Va-
busė, net drebėdama iš piktumo.

— Ogi man svetimo nereikia,— dundeno Aleksiukas.—
Atpilk mano šešis, pinigus atskaityk... Pagal teisybę.

— Kulnais į priekį tu septynias mylias nueisi, kol pa-
matysi iš manęs šešis centnerius!

— Byla atidedama,— pranešé teisėjas.— Susitarkit gra-
žiuoju, susitaikykit. Byla atidedama.

— Kaip gyva nesitaikysiu, ponas teisėjau! Šešis cent-
nerius iš namų! Už ką? Už šitokį kiaušą? Kad jis kur ne-
sulauktų, galvijas šitas!

— Man svetimo tai nereikia,— varé savo Aleksiukas.—
Atpilk, kas priklauso, o kas ne mano, tai ne mano. Ir
ponas teisėjas taip pasakė: gražiuoju atpilk.

Prasispraudė abu pro žmones, išgriuvo kieman. Nepa-
žiūrėjė vienas į kitą, tiktais purkšteliéjė prie vartų, išsi-
skyrė kiekvienas savo pusén. Valiusė éjo per krautuvės,
paskui suko „Blaivybės“ arbatinėn, visą laiką virdama iš
piktumo. Ir prie vežimo atéjo purkšli, pagatava perplėsti
pusiau, kas tik pasitaikys po ranka.

— Kaip važiuoji, vépliau? — riktelejo ant manęs, kai
tik pasijudinom.— Kas šitaip važiuoja?

Sédéjo vežéciose šalia manęs. Kuodas pašiurpęs po ska-
tele, ir visa kaip tikras kékštas. Net balsas kaip kekšto
rékimas lazdynuose.

— Pavaryk gi arkli, ne kiaušinius vežil Prašyti reikės?

O kai paraginau, vél negerai:

— Netampyk vadelių, žiaunas man arkliui išplešyti
nor?!

Obliavo mane ir obliavo, kol į laukus išslinkom iš mie-
telio. Cia žiuriu, pavieškelės taku eina žmogus. Eina ba-
sus, batus surišęs ir persimetęs per petj. Iš karto pažinau
Aleksiuką. O šis mūsų tarytum nemato, eina sau ir elna.

— Sušveisk arkliui — niūktelėjo Valiusé man į koną.
Pralenk tą galviją. Negaliu žiūrėti, kai mataruoja priež-
akis!

O kai tik pralenkém, tuoj pati griebé už vadeļių:

— Kur skraidini kaip padukęs? — sušnypšté man į au-
si. — Ar pytagai tavęs laukia namie?

Arklys sulėtino žingsnį, kone visai sustojo, eina sau
koja už kojos. Aleksiukas susilygino su mumis, bet ne-
atsisuko, nė nepažiūréjo mūsų pusén. Eina ir tyli, tabaluo-
ja parištais batais ant peties.

— Sušveisk arkliui,— niūkteléjo man Valiusé, vél atj-
duodama vadeles.

Dabar sušveičiau arkliui taip, kad iš karto nutaršké-
jom į priekį, net dulkés paruko. Aleksiukas toli atsiliko
užpakaly.

— Perkūnas tave šitaip neša? — émè rėkti Valiusé, vél
išplėsdama iš manęs vadeles.

Prilaiké arkli. Aleksiukas artyn, artyn. Peršoko griovi,
stojo vieškelin ir atsiduré visai šalimais vežécių. Gerą
varsną važiavom šitaip. Tylim visi trys, tik arklys eina.
Ir Aleksiukas šalia vežécių. Nežiūri, bet ir neatsilieka.

— Ko čia putiesi dabar, ko nesisédi? — pradéjo bartis
Valiusé.

— Ogi niekas nekviečia.

— Prašymu tau reikia, galvijaul

Aleksiukas dar paéjéjo, lyg galvodamas, kaip čia pa-
daryti, paskui jmeté į vežécias batus ir jvirto pats. Va-
liusé tuoj padaré jam vienos šalia savęs, nustūmusi manę
vežécių galan.

Ir vél važiavom tylédami.

— Nebeužein, pamiršai,— pasaké Valiusé, nežiūrëda-
ma į Aleksiuką.

— Koks dabar éjimas,— atsaké Aleksiukas.

— O kas kaltas? Jmigai po duknom kaip meitélis šiau-
duos, o Blindokas ar miega?

— Ogi velnias jį žinojo, kad nemiega.

— Apdairom reikia, vépla.

— Kai mergos norisi, kada dairysis?

— Patylėk, durniai, piemuo klausो...

Valiavo toliau. Vėl nė žodžio nebetardami. Iki pat pagamės krumų šiaip. O krūmuose Aleksiukas išlipo, užsi-
nėjė batus ant poties.

— Kaipgi dabar bus, Aleksiuk? — pasižiūrėjo į ji Va-
lasi.

— Ogi bük sveika, Valiusyt,

Valiusės akys pritvino ašarą. Nusisuko šalin, patylėjo.

— Ar pasirodysi dabar kada?

— Ogi kas žino, Gal vėl teisme. Reikės gi vėl į tei-
smą...

— Sakiau, apdairom reikia, durniai,— Valiusė beveik
verkė.— Jmigai kaip meitėlis po duknom, dabar bylinėkis
su tavimi..

Aleksiukas patylėjo.

— Tai bük sveika, Valiusyt.

Ir nuejo krūmais. Valiusė greit atsisuko, ašarodama žiū-
rėjo jam iš paskos. Žiurejo ilgai, kol tiktai matė Aleksiuko kepurę, melsvuojančią viršum alksnių.

— Ko vėpsai? — niūktelejo man.— Važiuojam!

Susėdom abu į vežėčias, paraginom arkli.

O netrukus atėjo naujas šaukimas į teismą, ir Blindokas
vėl išvarė Valiusę vietoj savęs:

— Tu košes privirei, tu ir iškabink!

Ir mes vėl grįžom iš teismo, kaip grįžom pirmajį kar-
tą: abi pusės nesuėjo ant dviejų centnerių rugių, teisėjas
iš naujo atidėjo bylą. O grįždami vėl pavijom Aleksiuką
ir pavėžėjom, ir Valiusė barė jį:

— Nebeuželni, pamiršai...

O paskui atėjo dar naujas šaukimas į teismą.

Taip ir užbaigiau aš savo piemenavimą šiam kieme, ne-
sulaukęs bylos pabaigos.

Praejo keletas metų. Išlipau aš iš piemenų, į pusbor-
nius įkopiau, kituos kiemuos stumiau sandinio dienas. Ir
štai sykį rudeniop plėšiu sau rugienas pavieškely ir ma-
tau: eina žmogus pagrioviai, perriautus batus ant počiū-
nešasi, o iš paskos važiuoja skarota motoris. Nė viena o

su paaugliu berniukščiu. Piemeniu, matyt. Pavijo pėsčiąjį pralenkė, bet paskui prilaikė arklį, davé pėsčiajam prisiverti, ir tada pralenkė jį... Tai važiavo Valiusė su nauju piemeniu, pavydama ir vėl palaukdama Aleksiuko.

Ilgai pralenkinėjo jie vienas kitą. Paskui arklys sustojo. Aleksiukas įmetė į vežimą batus, įvirto pats. Ir nuvažiavo jau trise vieškeliu. Abu sėdi šalimais, piemuo — vežėgaly. Kaip aš tada. Vežimas pasuko lauko keliuku, panamės alksnyno pusėn, o tenai sustojo. Aleksiukas išlipo iš vežimo.

Išlipo jis, matyt, iki kito teismo.

1960